

MOTIVATION OF NURSING STUDENTS TO CHOOSE A PROFESSION AFTER THE COVID CRISIS

Daniela Stankeva

National Sports Academy "Vasil Levski" – Sofia, Faculty of Public Health, Health Care and Tourism, Bulgaria, daniela.stankeva@nsa.bg

Abstract: The great need for nurses, which has been accentuated during the unexpected emergence of coronavirus, has changed trends and attitudes in the choice of profession among young people. The world is facing serious challenges. The pandemic has challenged health systems in all countries and put them under serious pressure, changing the daily lives not only of individual societies but also of medical professionals. In this situation, society's demands and expectations of health care workers have changed. (Драганова и Сълева, 2021) The provision of human resources in health care is a logistical task of great complexity. (Станкева, 2020) As a result of this drastic change in the agenda of all humanity and the imposition of a greater responsibility and attention not only to individual but also to family and community health, there has been a growing interest in the nursing profession. This is a positive change which brings with it a number of questions relating to the specific reasons for the attraction to this profession which has lost ground. Interest in health care as an essential part of patient care has grown significantly in recent years (Богданова, 2019). Problems in health care, low prestige, heavy workload and inadequate pay are some of the more pressing reasons that have led to the outflow of students into the nursing profession. On the other hand, the familiarity and kinship with a medical person during the Kovid crisis was of particular importance for those in need of medical care, as the capacity of medical facilities was filled, whether Kovid-related or not. The provision of health care requires respect for human life in all circumstances, as well as for the dignity and free choice of the patient (Александрова, 2019) Difficult, and sometimes impossible, access to health services has had a serious impact on people's attitudes and thinking about working in medical facilities. Many people realised, saw and experienced personally the stress, workload, responsibility and importance of a profession directly related to safeguarding the lives and health of those in need. It can be assumed that the role and importance of nurses will increasingly grow in the future. (Богданова, 2018) All this has led to a change in trends regarding the choice of specialties and, in particular, a shift towards medical ones. The purpose of the study is to show how the motivation of those wishing to train as nurses has changed, in a post-epidemic environment and heightened attention to our health status.

Keywords: motivation, nurse, Covid crisis, students

МОТИВАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ „МЕДИЦИНСКА СЕСТРА“ ЗА ИЗБОР НА ПРОФЕСИЯТА СЛЕД КОВИД КРИЗАТА

Даниела Станкева

Национална Спортна Академия "Васил Левски" – София, Факултет Обществено здраве, здравни грижи и туризъм, България, daniela.stankeva@nsa.bg

Резюме: Голямата потребност от медицински сестри, която се изостри осезаемо по време на неочаквано появилия се коронавирус, промени тенденциите и нагласите в избора на професия сред младите хора. Светът се изправи пред сериозни изпитания. Пандемията предизвика здравните системи във всички страни и ги постави под сериозен натиск, промени ежедневието не само на отделните общества, но и на медицинските професионалисти. В тази ситуация изискванията и очакванията на обществото към здравните работници се промениха. (Драганова и Сълева, 2021) Осигуряването на човешки ресурси в областта на здравните грижи е логистична задача с голяма сложност. (Станкева, 2020) В резултат на тази драстична промяна на дневния ред на цялото човечество и налагането на една по-голяма отговорност и внимание не само към индивидуалното, а и към семейното и обществено здраве, се наблюдава засилване на интереса към професията на медицинската сестра. Това е една положителна промяна, която води след себе си редица въпроси, свързани с конкретни причини за влечението към тази позагубила позиции професия. Интересът към здравните грижи като съществена част от лечението на пациента нараства значително през последните години. (Богданова, 2019) Проблемите в здравеопазването, невисокият престиж, голямото натоварване и непълноценното заплащане са част от по-сериозните причини, довели до отлива на студенти в специалността „Медицинска сестра“. От друга страна познанството и родството с медицинско лице по време на Ковид

кризата бяха от особено значение за нуждаещите се от медицинска помощ, тъй като капацитетът на лечебните заведения беше запълнен, независимо дали е свързано с ковид или не. Осигуряването на здравни грижи изисква уважение към човешкия живот при всякакви обстоятелства, както и към достойнството и свободния избор на пациента. (Александрова, 2019) Затрудненият, а понякога и невъзможен, достъп до здравни услуги даде сериозно отражение върху позицията и мисленето на хората относно работата в медицинските заведения. Много от хората осъзнаха, видяха и изпитаха лично стреса, натовареността, отговорността и важността на професията, свързана пряко с опазване живота и здравето на нуждаещите се. Може да се предположи, че в бъдеще все повече ще нарастват ролята и значението на медицинските сестри. (Богданова, 2018) Всичко това доведе до промяна в тенденциите относно избора на специалности и по-конкретно насочване към медицинските такива. Целта на проучването е да покаже как се е изменила мотивацията на желаещите да се обучават за медицински сестри, в условията на следпандемична обстановка и изострено внимание към здравния ни статус.

Ключови думи: мотивация, медицинска сестра, Ковид криза, студенти

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Въпреки голямото значение за обществото много от хората недооценяват и не осъзнават в пълна степен важността и ролята, която медицинските сестри имат в цялостния процес на оздравяване на болната личност. Дали поради ограничената информираност относно дейността им, дали заради negliжиране и омаловажаване на специфичния им труд, медицинските сестри не се ползват с необходимото уважение. Това пък рефлектира върху имиджа и самочувствието на сестрите, което в допълнение с незадоволителното заплащане правят професията не особено атрактивна и желана. Затова и приемът на студенти в специалността „Медицинска сестра“ страда и не се радва на особено голям интерес. Във визията за развитие на човешките ресурси в сектор „Здравеопазване“ са залегнали мерки, насочени към увеличение на приема на студенти по направление „Здравни грижи“, с което ще се постигне поетапно в рамките на следващите от 5 до 10 години оптимизиране на съотношението лекар – медицинска сестра. Съобразно добрите медицински практики, това съотношение следва да бъде 1 : 3 в съотношение лекар – медицинска сестра. (НПВУ, 2022) Проблемът е, че няма достатъчно желаещи да учат тези специалности, въпреки че има осигурени възможности за обучение. (Василева, 2024) Привличането на студенти и съответно качествено обучение е основна задача на техните преподаватели. От изключителна важност е да се завладеят студентите още от самото начало с нови знания и творчески подход, които да развият и надградят по време на следването си. Бъдещите медицински сестри от своя страна стават все по-взискателни и изискващи, което е доста мотивиращо за обучителния процес като цяло. Но е полезно да се обясни още в началото, особено за тези които не са имали и нямат никакъв досег с професията, че това е призвание и е една високохуманна, изискваща и трудна професия. Това е и причината поради, която не малка част от студентите не успяват да се дипломират. А тези които завършват успешно образованието си се вливат в редиците на работещите медицински сестри, където намират реализация като редови или сестри с управленски функции, което е много отговорна и специфична дейност. Управлението на здравните грижи представлява сложна и многообхватна дейност, чиято същност се заключава главно в мобилизирането на човешките ресурси. (Чанева, 2015) Националната здравна стратегия с хоризонт 2030 година предвижда инвестиции в образованието на медицинските сестри, промяна в учебните им програми, насочена към повече практика в рамките на обучението и държавна подкрепа за работодателите, които назначават млади сестри, както и за самостоятелните практики на професионалистите по здравни грижи. (Цекулова, 2024)

Цел: Да се проучи и онагледи има ли повишаване на интереса на студентите към специалността „Медицинска сестра“ след преминалата Ковид криза или тъкмо напротив, има отлив на желаещи.

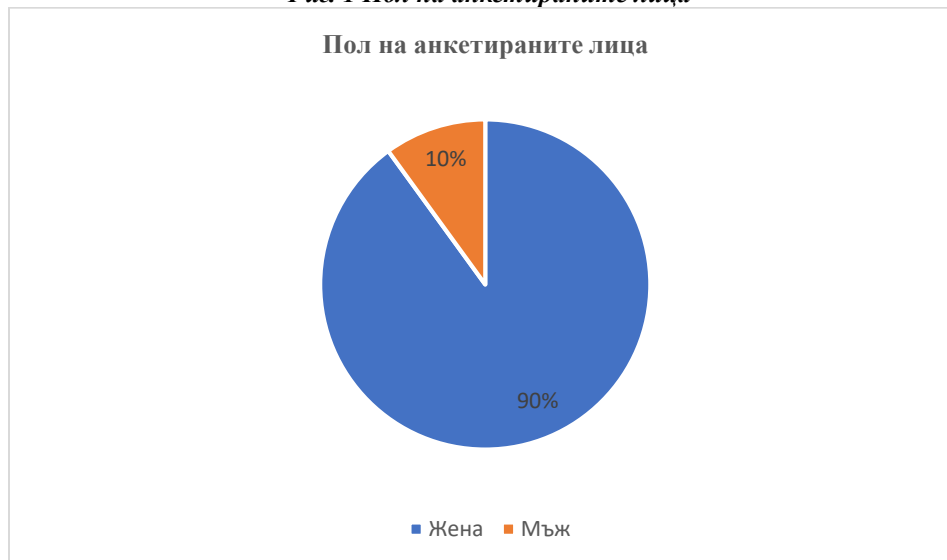
2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Проведена е анонимна анкета сред 82 студенти от първи и втори курс, специалност „Медицинска сестра“, през 2024 г, от град София, които да споделят причините и тяхната мотивация да изучават точно тази специалност. За целта е разработена анкетна карта.

3. РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

От получените отговори на анкетираните се вижда, че 90% са жени. А останалите 10% са мъже. Това са обясними резултати, вземайки предвид това, че все още съществува схващането, че медицинските сестри трябва да са жени, а и фактът, че наименованието на професията все още не е такова, че да е приемливо и за двата пола, още повече създава предпоставки за резистентност от страна на мъжкия пол към тази специалност. (Фиг. 1)

Фиг. 1 Пол на анкетираните лица

Източник: Собствено проучване

Що се отнася до възрастта на студентите, те са разделени в четири възрастови групи, където да се определят като в същото време не съобщават точната си възраст, което е с цел да не се нарушава комфорта на анкетираните, които в основната си част са жени. Видно е, че големият процент от студентите са завършили сега средното си образование или в близките няколко години. Най-малък, 6%, е делът на възрастовата група между 33-39 г. От получените данни може да заключим, че това са млади хора, които ще имат достатъчно време да упражняват професията и да се развиват след като завършат. Може да се каже, че броят на анкетираните във възрастта от 26-32 г. и тези над 40 г. са равни. Този резултат показва и формиране на мотивация за смяна на професията в една по-осъзната възраст и желание за развитие и учение, което ще доведе до сериозна промяна в живота на дадения човек. (Фиг. 2)

Фиг. 2 Разпределение по възрастови групи

Източник: Собствено проучване

На въпроса дали има в семейството и близкото обкръжение някой, който упражнява професията медицинска сестра или е зает в сферата на здравеопазването, по-голямата част от запитаните (66%) са дали отрицателен отговор, а останалите 34% са потвърдили познатство или родство с медицински специалист. От тук може да

се заключи, че причината довела до решението за избор на специалността „Медицинска сестра“ едва ли е свързана с наличието на близки, които са способствали със съвети и личен пример при определянето на специалност. По-скоро причините за вземане на решението са други и индивидуални за всеки. (Фиг. 3)

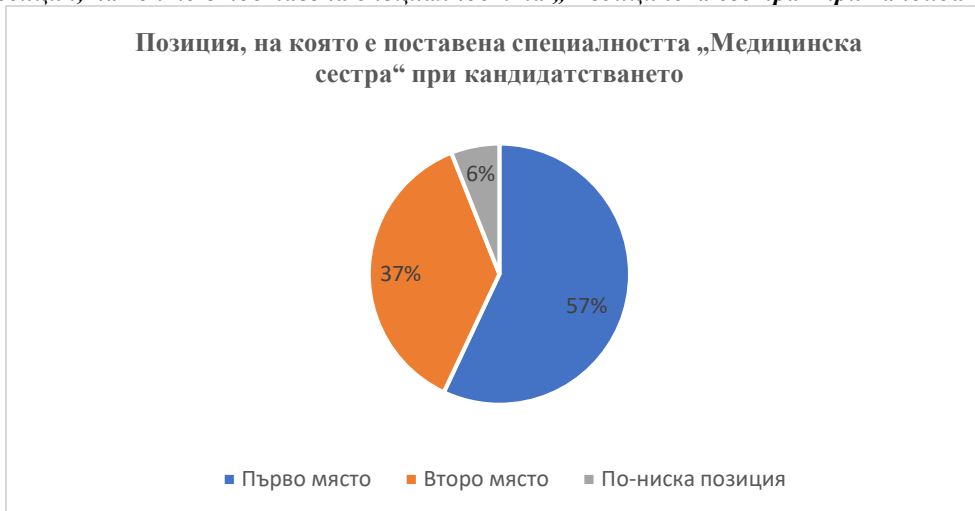
Фиг. 3 Има ли в семейството и близкото обкръжение някой, който упражнява професията медицинска сестра или е зает в сферата на здравеопазването

Източник: Собствено проучване

Попитани за позицията, на която са поставили специалността „Медицинска сестра“ при кандидатстването си, най-голям дял от студентите (57%) са посочили първо място, 37% са дали второ място, а за останалите 6% специалността е била посочена като по-ниско желание. Резултатите разкриват, че повече от половината са искали и съответно са успели да се запишат в най-желаната от тях специалност, което говори за силна мотивация при обучението и предполага много добри резултати. (Фиг. 4)

Фиг. 4 Позиция, на която е поставена специалността „Медицинска сестра“ при кандидатстването

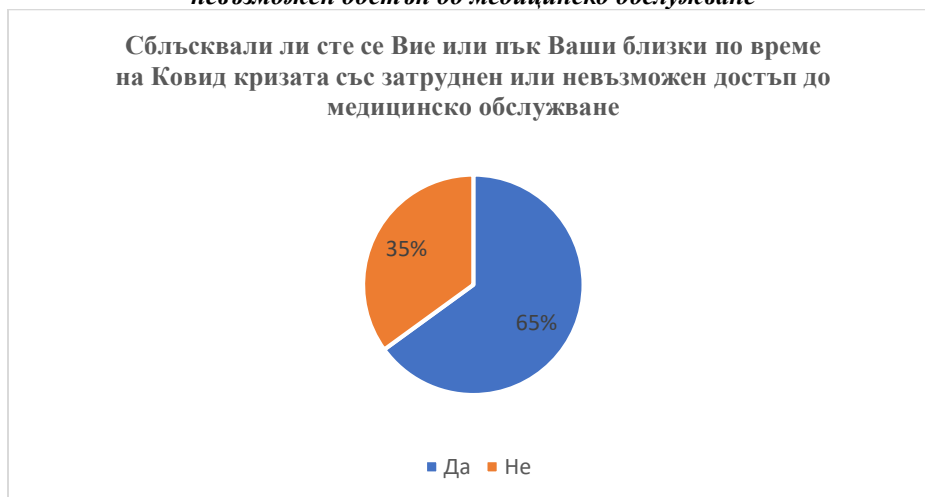

Източник: Собствено проучване

Във връзка с голямата натовареност на здравната система и невъзможността и да поеме всички случаи по времето на Ковид кризата, много от търсещите медицинска помощ намираха такава при свои близки и познати здравни специалисти или чрез тях, което резонно е потърсено като причина за избор на професията в настоящото проучване. Запитани дали са се сблъскали лично или пък техни близки по време на Ковид

кризата със затруднен или невъзможен достъп до медицинско обслужване, повече от половината (65%) споделят, че имат такъв опит, докато останалите (35%) са дали отрицателен отговор. Тези резултати потвърждават вече известните факти за Ковид кризата и изборът на специалност може да се приеме като опит за решаване на проблема със затруднения достъп до здравната система, още повече, че бъдещето може да предложи и нови предизвикателства от естството на Ковид-19. (Фиг. 5)

Фиг. 5 Сблъскали ли сте се Вие или пък Ваши близки по време на Ковид кризата със затруднен или невъзможен достъп до медицинско обслужване

Източник: Собствено проучване

От въпроса зададен на анкетираните в посока коя от посочените причини биха определили като водеща при мотивацията им да изберат специалността „Медицинска сестра“, големият процент (54%) отговорили посочват желанието да помагат на хората като основна причина за това. Веднага на второ място, с 27%, като мотив за избора е определена Ковид кризата и положителната светлина, която даде на професията. На трета позиция, е поставена възможността за успешна реализация и намиране на работа в страната и в чужбина, това са отбелязали 14% от студентите. И на четвърто място, малка част от анкетираните (5%) споделят, че техни болни роднини са мотивът им да изучават специалността „Медицинска сестра“. От получените отговори може да се заключи, че студентите са водени от силно хуманно чувство при избора си и действително професията за тях е призвание. Желанието им да помагат на хората и да бъдат част от здравната система е достойно за уважение и дава добър знак за бъдещето. (Фиг. 6)

Фиг. 6 Водеща причина за избора на специалността „Медицинска сестра“

Източник: Собствено проучване

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Според здравната стратегия на ЕС „Заедно за здраве – стратегически подход на ЕС“ професионалистите по здравни грижи (ПЗГ), в това число медицинските сестри, имат изключителна роля за правилното функциониране на цялата здравна система. (ЕС в подкрепа на здравето 2021-2027) Преминалата Ковид криза промени злободневието и живота на всеки един от нас. Медицинските сестри като част от здравната система показаха, че тяхното място е незаменимо и несъмнено важно, но в същото време непреодолимият глад на системата за медицински сестри се открие със страшна сила. Затова е неотложно и изключително важно да се запази, а пък и да се повиши мотивацията на всички, които желаят да се обучават в специалността „Медицинска сестра“. От направеното проучване се вижда, че след Ковид кризата се е случила и положителна промяна в нагласите на студентите и се забелязва желание за обучение в такава трудна, отговорна, но и много достойна професия, каквато е професията на медицинската сестра. Може да заключим, че до някаква степен Ковид-19 успя да ни мобилизира и да насочи вниманието ни към най-важната ни ценност, а именно здравето и точно водени от желанието да помагат на нуждаещите се от здравни грижи хора новото поколение студенти от специалност „Медицинска сестра“ го доказва. Каква ще бъде тяхната реализация, какво ще постигнат, с какво ще се справят, как и дали ще продължат, само времето ще покаже, но тук е и нашата роля като преподаватели, да направим и невъзможното да ги подкрепим и задържим, както и да увеличим мотивацията им, така че да направим от тях отлични професионалисти.

ЛИТЕРАТУРА

- Александрова, М. (2019). Съвременни тенденции в обучението на медицинските сестри, София: ГорексПрес
- Богданова, К. (2018). Качество на здравните грижи в лечебното заведение. Дисертационен труд, София: Медицински университет–София, стр.180
- Богданова, К. (2019). Основни аспекти в управлението на здравните грижи, София: Централна медицинска библиотека Медицински университет–София, стр.7
- Драганова, М., Сълева М. (2021). Влияние на пандемията от COVID-19 върху ежедневната практика на професионалистите по здравни грижи, София, сп. *Сестринско дело*, 53(3), стр.46
- Станкева, Д. (2020). Методика за оценяване на сестринския персонал в болничната помощ. Дисертационен труд, София: Медицински университет–София, стр.10
- Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България (НПВУ). Версия 1.5 06.04.2022, Част 2: Реформи и инвестиции, Справедлива България, 2.Г.3 Здравеопазване, стр. 235-236, Посетен на 21.11.2024, МС на Р България: <https://nextgeneration.bg/14>
- Чанева, Г. (2015). Управленски подходи за ефективни здравни грижи, София: Медицински университет–София, стр.96
- Василева, М. (Председател на БАПЗГ). (2024). Кризата за медицински сестри и акушерки - мерките за решаване на проблема. Предаване: Денят започва, 12.08.2024. Взето от <https://bnt.bg/news/krizata-za-medicinski-sestri-i-akusherki-merkite-za-reshavane-na-problema-v372299-331273news.html?page=1>
- Цекулова, Н. (2024) Слонът в стаята. Ще се намери ли политическа воля за справяне с кризата за медицински сестри. Свободна Европа, 02.07.2024. Взето от <https://www.svobodnaevropa.bg/a/kriza-meditsinski-sestri/33018811.html>
- Програма „ЕС в подкрепа на здравето“ (2021—2027 г.) — визия за подобряване на здравето в Европейския съюз. Посетен на 19.11.2024, Европейска комисия: https://health.ec.europa.eu/funding/eu4health-programme-2021-2027-vision-healthier-european-union_bg